

Vaalit lähestyvät. Vähän uutisviikosta riippuen huhtikuun eduskuntavaaleista on ennustettu tulevan maahanmuutto-, sote- tai jotkut muut teemavaalit. Myös koulutuksen ja tutkimuksen teemaa on yritetty nostaa keskustelun keskiöön. Ja hyvästä syystä.

YP:n päätoimitus on kanta-massa korttaan tähän kekkoon ja on mukana juontamassa 21.3. Kansalliskirjaston Kupolialissa järjestettävää *Siksi sivistys* -tilaisuutta, jossa eri puolueiden edustajat keskustelevalt muun muassa siitä, miten sivistys saadaan näky-mään tulevassa hallitusohjelmassa ja miten turvataan tieteellisen tiedon saatavuus. Tilaisuuden järjestää Kansalliskirjasto. Sinne!

Tieteellisen tiedon saatavuudesta puheen ollen: se heikkeni suomalaisten tutkijoiden keskuudessa piirun verran helmikuussa kun FinELib – joka on suomalaisten korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yleisten kirjastojen konsortio – ja Taylor & Francis -kustantamo eivät päässeet tulokseen neuvotteluissaan. Neuvottelujen kariutuminen tarkoitti sitä, että tutkijoiden pääsy Taylor & Francisin lehtikokoelmiin päättyi 1.2.2019. Kustantajan ja konsortion käsitykset kohtuullisista kustannuksista poikkeavat toisistaan jyrkästi.

Kansainväliset tiedekustantajajäätit ovat korottaneet julkaisujensa hintoja vuosi vuodelta huomattavasti, vaikka digitalisoituvassa maailmassa suunnan tulisi olla päinvastainen. Vuosi sitten saatiin päätökseen vaikeat neuvottelut Elsevierin kanssa; Elsevierin julkaisumaksut (noin 10 miljoonaa euroa vuodessa) vievät lähes kolmasosan Suomen vuosittaisesta tiedelehti-budjetista.

Nyt onkin hyvä aika käydä kommentoimassa luonnosta Avoimen tieteellisen julkaisemisen kansalliseksi strategiaksi. Luonnos on avoimesti kommentoitavana 26.2. asti osoitteessa avointiede.fi.

Jatketaan vielä tiedepolitiikan parissa:

”Tieto vuoden 2013 Tutkimuslaitosuudistuksen vaikutuksista suomalaiseen tutkimusjärjestelmään karttui viime joulukuussa merkittävästi, kun Suomen Akatemia julkaisi Tieteen tila 2018 -raporttinsa ja Tutkimuslaitosuudistuksen arviointiryhmä omansa.

Tieteen tilan tyyli sanoma oli, että tutkimusta tehdään Suomessa merkittävästi aikaisempaa vähemmän. Suomen T&K-intensiteetti, eli tutkimukseen ja kehittämiseen käytetyn rahoituksen prosenttiosuus bruttokansantuotteesta putosi vuonna 2017 peräti prosentilla huippuvuoden 2009 lukemasta 3,75.

Vastaavaa T&K-intensiteetin pudotusta ei pienissä tai suurissa verrokkimaissa ole tapahtunut.

Merkittävin syy jyrkälle prosentin pudotukselle on tutkimus- ja kehittämistoiminnan supistuminen yrityksissä Nokian kriisin ja taloudellisen taantuman vuosina, mutta toinen myötävaikuttava tekijä on Akatemian mukaan Tutkimuslaitosuudistus ja siihen liittyneet leikkaukset.

Valtion tutkimuslaitoksissa tutkimukseen käytettyjen työvuosien määrä on vähentynyt dramaattisesti: tutkimusvuosien määrää kuvaava indeksi putosi vuoden 2012 100:sta vuonna 2016 peräti 60:een. Eniten tutkimustyövuosien määrä on supistunut vuodesta 2012 Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksessa (-248 htv) ja VTT:ssä (-102 htv). (...)

Tutkimuslaitosuudistuksen arvio tuo lisävaloa, miksi tutkimuksen resurssit vähenivät julkisella sektorilla näin merkittävästi: Hajanaisesti toteutettu uudistus ei vahvistanut valtioneuvoston strategista ohjausta. Ylimääräiset rahoitusleikkaukset syvensivät tutkimuslaitosten vaikeuksia suoriutua tehtävistään.

Uudet ulkopuolisen rahoituksen muodot vahvistivat tutkimuksen relevanssia ja päätöksenteon tukea, mutta samalla rahaa siirtyi muille tutkimusorganisaatioille. Eikä tutkimuksen hyödyntäminen poliittisissa päätöksenteossa ole kehittynyt vastavasti. Toimintatapoja ei ole yhtä helppoa muuttaa kuin rakenteita, arviointiraportti totesi.

Monen tutkimuslaitoksen kokemus uudistuksesta oli fuusioita, yhtiöittämisä ja budjettileikkauksia, joissa unohtui tutkimuksen ja viranomaistehtävien

yhteys ja pitkäjänteisen tiedon-
tuotannon merkitys.”

(Ylijohtaja **Marina Erhola**
ja tutkimusasiames **Jari Kirsi-**
lä THL-blogissa 25.1.2019. Ly-
hyempi versio kirjoituksesta jul-
kaistiin samana päivänä *Suomen*
Kuvalehden numerossa 4/2019).

Suomen Tiedetoimittajain liitto
ry on taas myöntänyt vuosittai-
set tiedeviestintäpalkinnot. Tällä
kertaa molemmat vuoden 2019
palkinnoista osuivat tutkimus-
lehdille. Palkinnot saivat ansai-
tusti *Politiikasta*-julkaisu ja Hel-
singin yliopiston *Yliopisto*-leh-
ti. Palkintoperustelut kuuluivat
näin:

”Politiikasta-julkaisu on osoit-
tanut, miten sinnikäs ja periksi-
antamaton tiedeviestintä laven-
taa asiantuntijuutta. Samalla
kun se tarjoaa yleistajuisia asian-
tuntija-artikkeleita sekä hyvin
ajankohtaisiin että ajattomiin
aiheisiin, se on nostanut toimit-
tajien ja siten myös suuren ylei-
sön tietoisuuteen asiantuntijoi-
ta ja tutkijoita, jotka tulevat pe-
rinteisen professorikunnan ulko-
puolelta. *Politiikasta* ei siten kil-
paile perinteisten tiedotusväli-
neiden kanssa, vaan tuo niihin-
kin tuoreita näkökulmia ja tut-
kittua tietoa.

Sivuston perustajat aloittivat
sen Valtiotieteellisen yhdistyk-
sen verkkolehdenä, jonka tehtä-
vänä on lehden mukaan: ’yhteis-
kuntatieteiden, erityisesti poli-
tiikan tutkimuksen, yleistajuis-
taminen’. Tekeminen on kuiten-

kin laajentunut monille alueil-
le; uusina muotoina esimerkik-
si podcastit ja tutkijoiden kou-
luvierailut.”

”Helsingin yliopiston julkaise-
ma *Yliopisto*-lehti on maan van-
himpia monitieteisiä, yleistajuisia tiedelehtiä. Se on paljon
enemmän kuin Suomen suu-
rimman yliopiston julkaisu, sil-
lä toimituksellinen linja on avara
ja moniarvoinen. *Yliopisto*-leh-
ti on sitoutunut Journalistin oh-
jeisiin, ja toimituskunta avusta-
jineen tekee tinkimätöntä taustatytöitä. Jutut perustuvat tieteel-
liseen tutkimukseen, mutta leh-
ti uskaltaa haastatteluissaan ja
haastateltavien valinnassa myös
haastaa tieteellistä konsensusta.
Lehden raikas visuaalisuus yh-
distettynä hyvään suomen kie-
leen tarjoaa lukijalleen uusia oi-
valluksia.” (www.tiedetoimitta-
jat.fi -sivusto 1.2.2019)

YP onnittelee!

YP:n ex-päätoimittaja **Matti Virtanen** arvioi tässä lehdessä professori **Antti Eskolan** viimeiseksi jääneen kirjan *Vanhanakin voi ajatella* (Vastapaino 2019). Saman kirjan julkistamistilaisuudessa tammikuussa profes-
sori **Juha Suoranta** piti hienon puheen, joka julkaistu kokonaisuudessaan Tampereen yliopiston *Alusta*-verkkolehdestä. Tässä poiminta puheesta:

”Yksi kirjoittajan ohje, jota Eskola noudatti, kuului että on ’palattava vanhaan’ eli katsottava, mitä on tullut tehdyksi ja

sen perusteella muotoiltava uusia kiinnostavia kysymyksiä.

Hänen toinen kirjoitussään-
tönsä oli, että pitää ’kaivaa siitä missä seisoo’. Eli kannattaa tutkia sitä elämäntilannetta ja yhteiskuntaa, missä kulloinkin elää ja vaikuttaa, ja suhteuttaa se aikakauden muuhun ainekseen.

Kolmantena kirjoittajan ohjeena Eskola esitti, että on ’poimittava päivä’. Tämä tarkoittaa yleistä älyllistä valppautta ja ajatusten päivittäistä työstämistä.

Vanhuus-kirjassaan hän huomauttaa, että ’Horatiukselta peräisin oleva kehoitus *carpe diem* käännetään tavallisesti ’tartu hetkeen’. Meille vanhoille sopii vieläkin paremmin sanojen kirjaimellinen merkitys ’poimi päivä’. Kun päivämme alkavat olla vähissä, jokainen niistä kannattaa poimia erikseen tarkan ja kiinnostuneen havainnoinnin kohteeksi. Näin erillisistä päivistä rakentuu kiinnostava ja merkityksellinen vanhuus.’

Ajattelen, että sopisi tuo ohjeeksi meidän perässä tulevienkin usein tyhjántärkeän tekemisen ja touhuamisen täyttämään elämäämme.”

(**Juha Suoranta** *Alusta!*-verkkolehdestä 10.1.2019, alusta.uta.fi)

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.